

Sekretess på bibliotek

ÅSA SÖDERLIND JANUARI 2018, KULTUR I VÄST

Sekretess på bibliotek

...och för uppgift om enskilds användning av informationsteknik,...

Offentlighet och sekretess- paragrafer som berör bibliotek

Allmänna handlingars offentlighet/offentlighetsprincipen utifrån 1949 års Tryckfrihetsförordning TF, 2 kap

Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)

- Bibliotekssekretessen, 40 kap § 3
- För växeltelefonister, 40 kap § 4
- Sekretess till skydd för uppgift om *enskilda personliga förhållanden oavsett i vilket sammanhang* uppgiften förekommer / Hälsa och sexualliv, 21 kap 1 § (rakt skaderekvisit, mildare form av sekretess) "Minimiskyddsregler"
- Sekretess vid upphandling (t ex gällande anbud), 19 kap § 3 (absolut sekretess)
- Behandling i strid med personuppgiftslagen, 21 kap § 7

Sekretess gäller för personuppgift, om det kan antas att ett *utlämnande* skulle medföra att uppgiften behandlas i strid med personuppgiftslagen (1998:204). (Förslag omformulering relaterat till EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslag, jfm *efter* ett utlämnande)

Vad är sekretess?

Sekretess innebär ett förbud att röja en uppgift, oavsett om det sker genom utlämnande av en handling eller genom att röja uppgiften muntligen eller på något annat sätt (3 kap. 1 § OSL). Sekretessen innebär således dels *handlingssekretess*, dels *tystnadsplikt*

För att precisera sekretessbestämmelse formuleras rekvisit

Rekvisit = "nödvändig förutsättning för att ett särskilt, i lag beskrivet, förhållande ska anses föreligga" (Broms, 2017, sid 31) "förutsättningar för bestämmelsens tillämplighet"

Föremål: den eller de uppgifter som sekretessen gäller

Räckvidd: den verksamhet eller situation som sekretessen gäller (viss typ av ärende, i en viss typ av verksamhet eller hos en viss myndighet).

Tid: t ex högst 20 år för lånesekretessen (jmf dock regler i personuppgiftslagen och kommande dataskyddsförordning, inte tillåtet att spara uppgifterna "längre än nödvändigt")

Vad är sekretess

Styrka (skaderekvisit)

Rakt skaderekvisit: offentlighet är presumtivt, man ska "tänka offentlighet", dock, *sekretess föreligger bara om det kan antas att viss skada eller men uppkommer om uppgiften röjs.*

(finns också kvalificerat rakt skaderekvisit)

Omvänt skaderekvisit: innebär att sekretess är presumtivt, man ska "tänka sekretess" i första hand, sekretess föreligger *om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan skada eller men, då kan den lämnas ut.*

Man ska alltså inte röja en uppgift om man inte är alldeles säker på att det inte skadar den som uppgiften rör eller en närstående.

Absolut sekretess: uppgift skall inte röjas under någon omständighet (= ingen skadeprövning).

Kort bakgrund till bibliotekssekretessen

Regler om bibliotekssekretess infördes i gamla sekretesslagen (1980:100) 1 oktober 1989. Överfördes i princip ordagrant till nya OSL.

Bakgrunden utgör resultatet av bibliotekariers reaktioner om att enskildas lån var allmän handling, bl a i Malmö och Göteborg. Systematiska förfrågningar om lån av Satansverserna av Salman Rushdie noterades.

Hemställan från Göteborgs biblioteksnämnd till Justitiedepartementet om att inför en ny sekretess på låneuppgift (1987-06-29)

Oenighet mellan föredragande stadsråd, Kulturutskottet, vissa motioner och Konstitutionsutskottets slutbedömning.(bet 1899/89 KU 38, prop 1988/89:07)

Bibliotekssekretessen 40 kap § 3

”Sekretess gäller i biblioteksverksamhet för uppgift i register om en enskilds lån, reservation eller annan form av beställning *och för uppgift om enskilds användning av informationsteknik*, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon närstående lider men”.

Rekvisiten

Räckvidden: i biblioteksverksamhet

Föremålet: uppgift i register om enskilds lån, reservation eller annan form av beställning, *och uppgift om en enskilds användning av informationsteknik (från 1 januari 2018)*

Tid: högst 20 år

Omvänt skaderekvisit: om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon närstående lider men.

Preciseringar

- * Endast **själva låneuppgiften/uppgift om användning av informationsteknik** är sekretessbelagd, övriga personuppgifter är allmän handling.
- * endast om uppgiften är **registrerad** (oavsett form)
- * Endast för **privata lån, enskilda användning**. Ej användning/lån i tjänsten. Dock både fysiska och juridiska personer.
- * Uppgift **OM** lån/användning, men också **ATT** någon lånat/ använt informationsteknik
- * Sekretess gäller som huvudregel inte bara i förhållande till enskilda utan också **mellan myndigheter och inom en myndighet**,
- * Sekretessen gäller också **mellan familjemedlemmar** och mellan föräldrar och barn. Jmf dock föräldrars omsorgsansvar (enligt Föräldrabalken) som i de flesta fall gör att uppgifter ska lämnas ut vid förfrågan Dock kan sekretess råda om bedömning görs att barnet kan lida betydande men vid ett utelämnande.
- * Beslut om att inte lämna ut allmän handling kan överlagas till Kammarrätt.

FRÅGA

- * Vad omfattar uppgift om enskilda *användning av informationsteknik* konkret? Finns precisering av uppgiftens art? Finns vägledning i förarbeten? Svar: inte i så hög grad.

För vilka gäller sekretessen

Vilka är skyldiga att följa sekretessen: alla som deltar i en myndighets verksamhet och som har fått kännedom om en uppgift, såsom:

- anställda, oavsett arbetets art, fast som tidsbegränsat.
- alla som är uppdragstagare, även de med tillfälliga sådana,
- praktikanter inom verksamheten, samt "annan liknande grund".
- att inte röja uppgift oavsett form, skriftligt och muntligt, vilket **innebär tystnadsplikt**.

Ansvar är personligt. **Den enskilde ansvarar för att sekretessesreglerna följs.** Ett biblioteks ledning har dock ansvar för att det finns rutiner för sekretessen, samt att bestämmelserna är kända bland de anställda. Eventuell sekretessförbindelse ingen verkan juridiskt, men bra som "informationsmetod".

När kan bibliotekssekretessen brytas?

Sekretessbrytande regler: samma gäller för lånesekretess och användning av informationsteknik

- Statstjänstemän har enligt TF och YGL **meddelarfrihet** – dvs rätt att på eget initiativ lämna ut vissa sekretessbelagda uppgifter i syfte att de ska offentliggöras, för en bestämd krets a mottagare, en redaktion, författare, journalist etc. Syftet här det centrala, och frivilligheten.

* **Generalklausulen**, 10 kap 27 § OSL: uppgifter får lämnas till annan myndighet om intresset att lämna ut uppgifter uppenbart är större än skyddsintresset. Exempel till polis eller åklagare vid misstanke om brott eller vid förundersökning. Ska vara ”uppenbar intresseförskjutning”.

jmf också 10 kap 24 §:

* **uppgift som angår misstanke om ett begånget brott kan** lämnas till en åklagarmyndighet, polismyndigheten, säkerhetspolisen eller någon annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda någon annan påföljd än böter.

* **Den enskilde har rätt** att erhålla sina egna uppgifter och kan genom **samtycke** upphäva sekretessen i de flesta fall.

* Jmf också vid återlämningskrav och omlån (exempel Broms sid 85)

Kort bakgrund till den nya paragrafen

JO har haft synpunkter på gällande bibliotekssekretess kopplat till användning av informationsteknik redan 2001, kanske även tidigare (se t ex JO beslut 2001-04-23, 2001/2 sid 469 ärende dnr 805-1999)

I Ds 2016: 2 formuleras att samma skäl som konstitutionsutskottet anförde vid bibliotekssekretessens införande kan göra sig gällande också för enskildas användning av informationsteknik i biblioteksverksamheten.

Anmälan till JO 2001 ovan: Med hänsyn till den problematik som berörts ansågs ett behov finnas av översyn av bestämmelsen i 9 kap. 22 § sekretesslagen

Del av en rad förändringar som föreslås samtidigt i Prop 2016/17: 208. Se också lagrådsremiss

Mycket lite diskussion, inte i remisserna och inte heller i riksdagen. Tycks finnas konsensus om behovet av denna sekretessregel. En motion 2017718: 115 (SD) anser att översyn behövs med att behovet av sekretessbrytande regler ska utredas ytterligare.

Vad omfattar uppgift om enskilda *användning av informationsteknik*

- * Uppgifter som **registreras i samband med användning** av bibliotekets utrustning. Kan bedömas som upprättad allmän handling, därav behov av sekretessbestämmelse.
- * Uppgifter som används i samband med användning av **egen utrustning** i bibliotekets lokaler.
- * Fasta uppkopplingar och trådlöst (exempelvis wifi)
- * OM någon använt informationsteknik och till VAD.
- * Användardata såsom inloggningar, sökhistorik/sökloggar....
- * I övrigt kommer samma preciseringar och sekretessbrytande regler gälla som för lånesekretess.
- * bibliotek kan även fortsättningsvis sätta upp regler för användningen av de publika datorerna eller kontrollera att reglerna följs.
- * Upp till bibliotekshuvudmännen att avgöra hur användardata hanteras och lagras konkret.

Generella frågor

Sekretess kan handla om både lagstiftning och om etik...och politik?

Vem/vad ska skyddas och från vad/vem? Vem behöver skydd och för vad?

Hur ser problembilden ut? Är den uttalad, diskuterad?

När kan skyddet brytas och för vad?

Har sekretessen utvidgats för mycket, eller är det tvärtom för lite sekretess? Är behovet av t ex den moraliska tystnadsplikten vidare än den lagstadgade, och hur i så fall?

Den praktiska frågan – hur går vi tillväga för att leva upp till sekretessreglerna, särskilt då den nya regeln om användning av informationsteknik?

Referenser

Gällande nya bibliotekssekretess från 1 januari 2018:

Några frågor om offentlighet och sekretess, Ds 2016:2 (särskilt sid 105-109), Prop. 2016/17: 208, samt Lagrådsremiss, samt Betänkande2017/18:KU3
JO beslut 2001-04-23, 2001/2 sid 469 ärende dnr 805-1999)

Regeringens webbplats: Några frågor om offentlighet och sekretess ID-nummer: Ds 2016:2

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/departementsserien-och-promemorior/2016/02/ds-20162/> samt

Riksdagens webbplats: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/nagra-fragor-om-offentlighet-och-sekretess_H501KU3

Gällande lånesekretessen på bibliotek:

Betänkande. 1988/89:KU38 bl a sid 4- 6, Prop. 1988/89:67 bl a sid 34

Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)

Broms, Susanna (2017) *Biblioteken och juridiken*. Studentlitteratur (Andra upplagan)

Sekretess, etik och bemötande. Kultur i väst. Kursmaterial på webben. <http://www.kulturivast.se/bibliotek/sekretess-etik-och-bemotande>